

TWAALFDE HOOFDSTUK.

De zomer kwam en de arbeid op het land begon. De broeders ploegden en egden den bodem en spitten grootere stukken moeras om tot weideland. Ze bouwden schuren en stallen op den vasten boschgrond. Dit geforceerde werken viel hun in het eerst wel zwaar; toch slaagden zij er in, hun natuur te dwingen, en zoo waren ze alle werkdagen van de week van den ochtend tot den avond aan den gang. De stal kwam gereed, de akkergrond werd tot fijne, vruchtbare aarde, de nieuwe weide in het moeras werd al grooter en grooter. Het prachtige Luhtaniitty-land lag voor hen, bedekt met boomstronken en oneffenheden, maar met de belofte van een rijke hooiopbrengst. Het werd zaaitijd. Nu verkochten de broeders een akker in het bosch en schaften zich voor het geld zaairogge aan. Tuomas zaaide drie ton rogge uit op de dampende velden van den nieuwen Impivaara-akker. Spoedig ontkiemde het zaad, en vol en rijk wuifden de aren in den frisschen Septemberwind.

De berken kleurden geel, de abeelen tooiden zich met purper, de avond hulde de Luhtaniitty-vlakte in wazigen sluier. Weer was het herfst, en de broeders hadden niet verzuimd wintervoorraad op te doen. Ook hadden ze drie vaarzen gekocht en een jongen, kromgehoornden stier. Het werken op het land was gedaan, een dikke sneeuwlaag bedekte den bodem. Doch nu begon er binnenshuis een nieuwe, zware arbeid. Het a-b-c-boek kwam weer voor den dag. Dagelijks oefenden de broeders zich in de moeilijke kunst van lezen, en langzaam, uiterst langzaam, nam hun kennis toe. Ze konden nu al kleine stukjes spellen, waarna ze er zich op toeleghden, de lesjes uit het hoofd te leeren. Met monotoon gedreun raffelden ze hun les af, en vochten met den haan, ieder in zijn hoek. Stuk voor stuk bereikten ze het einddoel: eerst Lauri, daarna Aapo en Simoon en ten slotte Tuomas. Juhani en Timo kwamen een heel eind achteraan. Ten laatste was ook Timo zoo ver, terwijl Juhani nog over de geloofsbelijdenis zwoegde. Het

sneed hem door de borst dat hij de laatste was, maar daar hielp geen lieve vaderen en moederen aan, uitsluitend eigen moeite en vlijt konden hier baten. Misschien las hij vlugger en met minder fouten uit het boek, maar in het uit-het-hoofd-opzeggen was Timo hem de baas.

Zij, die het a-b-c-boek van buiten kenden, besloten een paar dagen vrijaf te nemen, en zagen met blijdschap terug op den achter hen liggenden tijd van zware, geestelijke inspanning. Met de buks in de hand gleden ze op ski's door het bosch en legden menig wit-gejast haasje neer onder met een dikke sneeuwlaag bedekte struiken en schoten de korhoenders van de takken der dennen, waar ze stijf van koude met opgezette veeren in een duistere rotsspleet zaten. — Maar Juhani zat thuis, in een enkel hemd gekleed, en zweette over zijn a-b-c-boek. Driftig trommelde hij met de vingers op de dikke bladen en rukte zich woedend aan de haren. Soms vloog hij met tranen in de oogen van de bank overeind; tandenknarsend greep hij een knuppel, die naast den haard stond en slingerde dien met geweld van zich af. Groot was het rumoer in het te voren zoo stille vertrek, z'n korte hemd waaierde uit door de woeste beweging. Zoo deed hij wanneer zijn wanhoop hem te machtig werd, omdat hij nog steeds niet de geleerdheid in zijn hersens had kunnen stampen. Dan ging hij weer zitten en las zuchtend het moeilijke stuk nog eens over. Eindelijk, toen het voorjaar aanbrak, kende ook hij het boek van begin tot einde, en met een trotsch, voldaan gevoel sloeg hij het toe.

De sneeuwhoopen smolten, het water vloede van de weiden af en vandaar naar het Sompio-moeras. Nu begonnen de broeders aan den bouw van een korenschuur, op korten afstand van het woonhuis. Toen de zon het hoogste punt aan den hemel bereikt had, en bosch en weide prijkten in groenen dos, en de aren der rogge zich begonnen te vullen, was de graanschuur gereed. De natuur tooide zich met de heerlijkste zomerpracht, de korenakkers golfden en geurden en de menschen op den Impivaara waren vol goeden moed. Doch plotseling draaide de wind naar het Noorden, een heelen langen zomerdag gierde de storm onafgebroken over de landen, de temperatuur daalde onrustbarend; maar

tegen den avond ging de wind liggen. De nacht was stil en koud als het graf en over de velden legde zich een grijs-grauw vorstkleed. Den volgenden ochtend zag de zon met droevig oog neer op wat de nacht had misdaan en zond zij haar trieste stralen over de met rijp bedekte, bevroren akkers.

Al vroeg verlieten de broeders hun huis en zagen met ontsteltenis naar de schade en vernieling, welke de nacht had aangericht. Somber en terneergeslagen stonden zij daar. Een paar dagen later zagen ze het goede koren wit en verdord op het land staan.

„Ach broeders, onze hoop is in rook vergaan,” klaagde Juhani. „Wel staan de halmen nog overeind, maar de aren zijn leeg. Ons voedsel voor het komende jaar is ons ontnomen.”

„Het is een harde slag, vooral wanneer we bedenken hoe schaarsch het wild in het bosch is. Den vorigen winter hebben we als lynxen gejaagd en toch konden we nauwelijks genoeg mondvoorraad voor de koude maanden bemachtigen.”

„Ja, Tuomas, maar wat nu? We laten den akker toch niet aan zijn lot over, — den akker, dien we met moeite en zweet hebben ontrukkt aan den harden, karigen heidegrond!”

„Nee, dat doen we niet. Tegen den herfst zaaien we opnieuw; we weten dat een zomer met vorst afwisselt met een zachten zomer, en dat het tegenwoordig de meeste zomers niet vriest.”

„Ik voor mij geloof, dat we vrijwel ieder jaar die harde nachtvorsten zullen houden, zoolang er in het Sompio-moeras kikkers leven en braambessen groeien,” meende Aapo. „Daarom moeten we het moeras droogleggen, wanneer we onze akkers voor bevroren bewaren willen. Laten we er greppels dwars doorheen graven en het water zodoende afvoeren, dan vangen we twee vliegen in één klap. We raken den vorst kwijt en we krijgen een nieuwe weide.”

„Me dunkt, dat we het daar wel allen mee eens zijn,” viel Tuomas hem bij. „Dat moeten we doen, wanneer we hier in de wildernis een hoeve willen stichten.”

Met spaden en bijlen gewapend begaven ze zich op een dag naar het moeras. Eerst groeven ze een breede, diepe afwateringssloot, waarop ze aan weerszijden minder breede slooten lieten uitkomen. Hooge wallen van mos en aarde verhieven zich aan weerskanten. Daar groeiden lage, scheeve berken, die ze omhakten en op hoopen stapelden om ze den volgenden zomer te verbranden. Een nieuwe weide werd aan de gronden van den Impivaara toegevoegd. Zoo zwoegden ze menigen langen dag van den vroegen ochtend tot den laten avond. Op het laatst was het grootste gedeelte van het Sompio-moeras van slooten doorsneden, en de grond werd met den dag droger. — Nu was de zaaitijd wederom aangebroken. Tuomas zaaide de rogge op den akker uit, waarna al spoedig een lichtgroen waas den vruchtbaren bodem overtoog. — Den winter brachten ze op dezelfde wijze door als het vorige jaar en ten laatste hadden ze den beknopten catechismus in hun hoofd. Maar Eero, Lauri en Aapo stelden zich daarmee niet tevreden; zij bleven verder studeeren tot ze den heelen catechismus hadden doorgewerkt. Met rommelende maag zaten ze menigen dag voor hun boeken, de jacht had dien herfst weinig opgeleverd. Wel trokken ze ook nu op hun ski's het bosch door, doch de vangst was gering.

Eindelijk brak de zomer aan, de landen werden groen, en hoog en dicht groeide de rogge op de akkers van Impivaara. Doch nog eenmaal draaide de wind naar het Noorden om den heelen langen zomerdag met de kracht van den storm te woeden en zich eerst tegen den avond te leggen. De nacht was stil en ijzig koud als het graf. Den ochtend daarop waren de broeders vroeg op de been en staarden met ontzetting naar de verwoesting. Wit en dor stond het graan op het land. Ze overlegden wat hun thans te doen stond en welken weg ze moesten inslaan. Het beste leek het hun, het moeras geheel droog te maken, ze wisten dat van daaruit de vorst hun akkers verwoestte. Den ganschen zomer werkten ze zweetend in den drassigen bodem, dikwijls door den honger gekweld, de arbeid viel hunzwaar. Wanneer de zon onderging, keerden ze vermoeid naar huis terug, met om hun mond een verbeterd trek van wanhoop. Doch toen de herfst kwam, lag het moeras over zijn heele uit-

gestrektheid droog, van het eene einde tot het andere, herschappen in een grasvlakte. Dit was het nieuwe, prachtige land der broeders, de groote Sompio-weide.

Weer werd het zaad op den akker uitgeworpen, nieuwe akkers werden voor het voorjaar in gereedheid gebracht. De koude voorzomer echter had het wild sterk doen afnemen en de broeders hadden nu minder tijd dan ooit om hun wintervoorraad bijeen te brengen. Dus plaagde de honger hen dien winter zwaar, hoog lag de sneeuw en de koude was bijtend fel. De houten wanden knapten, steenen en bergen scheurden, kleine vogels vielen dood als sneeuwvlokken ter aarde. Wie buiten was, merkte op hoe zijn spuwsel op weg naar den grond bevroor en als een hard klompje wegrolde in het sledespoor. — Op zulk een dag, toen de hemel bleek en klaar stond en de noordenwind gierend over de vlakte joeg, zaten de broeders zweetend bij het warme houtvuur en overlegden, hoe ze hun knorrende magen tevreden zouden stellen.

„Het gaat zoo niet langer,” klaagde Juhani. „Het is al tweemaal vier en twintig uur geleden, dat ik voor het laatst wat te eten heb gehad, en wat was het dan nog? Verdomme! Twee droge, magere eekhoornboutjes. Wat zei je, Tuomas?”

„Trek je riem wat vaster aan.”

„M'n middel is zoo smal als van een jongejuffrouw, ik ben mager als een Moor, maar op den duur word je daar niet beter van, nee, dat deugt niet! Spoedig zullen we onze toevlucht moeten nemen tot het laatste redmiddel. M'n hart krimpt ineen van ellende, broeder, m'n ziel verzinkt in het zwarte duister.”

„Blijft er ons een anderen uitweg over dan den landweg?” vroeg Simeon. „De lange en karige akker van den bedelaar?”

„Dat moet voor ons het laatste, het allerlaatste zijn,” besliste Juhani. „Hoor, hoe mijn ademhaling hijgend gaat. Weet jij er niets op, Aapo?”

„Wat kan men maken uit niets?”

„Uit niets werden hemel en aarde geschapen. Waarom dan niet een koek van roggemeel?”

„Ja, als wij almachtige goden waren!”

„Als we slechts hun loopjongens waren, dan zouden we thans op de gouden jachtvelden ronddraven en manna eten, louter manna, en honing er bij drinken als water van een klaterende beek. Als heeren zouden we leven, en we zouden minachtend voor ons uit spuwen wanneer we van eenige ellendige, aardsche bedelaars hoorden, hoe zeven miserabele broeders beneden aan den rand van het drassige Sompio-moeras als wolven honger leden in hun zwart be-rookte huis, waar ze gelijk vleermuizen in een hollen boom op elkaar hokten.”

„Wat kraam jij toch voor een onzin uit!” kwam Eero. „Laten we naar het Kuokkala-moeras gaan en dat grondig heelemaal afzoeken, we zijn het in den herfst wel wat heel vluchtig doorgetrokken.”

„Och wat, de beren, die daar vroeger leefden, zijn al lang naar de hel verhuisd.”

„Dwaasheid, stil bij de pakken neer te zitten wanneer we ons misschien een malschen bout kunnen verschaffen. Wel heb ik niet véél hoop, maar we kunnen het toch altijd probeeren. We gaan naar het moeras, en vinden we al geen beer, dan vinden we misschien een ander stuk wild. En als ons ook dat niet lukt, dan zijn we in ieder geval dicht bij de Kuokkala-hoeve, waar we toch altijd den man een brood kunnen leenen. En misschien wat boonen en erwten. Wanneer er ons geen enkele andere uitweg overblijft, moeten we ons tot de menschen wenden. We leenen, en betalen zoodra we daartoe in staat zijn.”

Zoo sprak Eero. De anderen zagen al spoedig in, dat het het beste was, zijn raad op te volgen. Vergezd van de honden, begaven ze zich met de buks over den schouder op ski's naar Kuokkala. Licht gleden de ski's over de hard bevroren sneeuw, maar de broeders kwamen minder vlug vooruit dan gewoonlijk en haalden moeizaam adem. Ze waren niet langer zoo lenig en veerkrachtig. Eindelijk waren ze er, en thans begonnen ze het moeras in alle richtingen af te zoeken naar beren, maar vergeefs. Het werd avond, ze hadden de hoop reeds opgegeven, doch besloten op raad van Eero nogmaals een gedeelte van het bosch, dat rondom

een rots aan den rand van het moeras lag, af te speuren. Kort daarna hoorden ze een woedend geblaf. Uit het lage hout stortte een beer naar voren met zoo'n vaart, dat de sneeuw rondom hem opstooft. Blazend en sissend holde hij eerst naar rechts, dan naar links; in wijde böchten zetten de broeders hem op hun ski's achterna, terwijl de bittere koude het schelle blaffen der honden veelvoudig weerkaatste. Daar klonk een schot uit Tuomas' buks, de beer sloeg tegen den grond en verfde de sneeuw rood met zijn bloed. De honden wierpen zich op het dier. Tuomas kwam dichterbij met zijn speer en bijna zonder tegenstand te bieden aanvaardde de beer den dood uit zijn hand. Diep zuchtend zakte hij ineen. Nauwelijks hadden de mannen zich rondom den buit verzameld, of er klonk opnieuw gerucht uit het bosch. Daar kwamen twee jonge beren uit hun hol. Enkele schreden van de plek, waar de oude beer lag, raakten de jonge dieren slaags met de honden. Het werd een hevig en bloedig gevecht, dat voortduurde tot de mannen de honden met hun speren te hulp kwamen. Thans was de strijd spoedig beslist.

Intusschen was de avond gevallen. De rijke buit werd naar den voet van een met mos begroeide rots gedragen, waar de broeders vuur maakten. Aan de windzijde sloegen ze op de dennennaalden hun kamp op en bouwden er een scherm van takken en dunne stammen, waardoor het vuur, tegen den wind beschut, gelijkmatig en rustig brandde. Nu gingen ze er toe over, een heerlijk avondmaal te bereiden. Ze vilden de berin en sneden malsche schijven vleesch uit, die ze boven het vuur braadden, waarna ze met stralende gezichten de leege magen vulden. Ook Killi en Kiiski kregen hun deel. Nadat ze zich te goed hadden gedaan, vielen ze dra in een diepen slaap. Ook de honden rustten uit van de vermoeienissen van den dag. Daar lagen ze, met den kop op de voorpooten, af en toe openden ze een oog en gluurden naar den bloedigen buit. Zoo rustten allen bij het vlammeende houtvuur onder den van sterren fonkelenden hemel. De koude deed de droge dennen knappen, zwart stond het bosch rondom en kreunde en zuchtte in den wind. Toen de morgen daagde, trokken de broeders op hun ski's, zwaar beladen met buit, huiswaarts.

Het voorjaar kwam dit keer vroeg. IJverig vischten de Jukola-zonen in het heldere meer van Ilvesjärvi en verschalkten menigen baars en goudglanzende forel. Verscheidene stille zomerochtenden zaten ze aan den oever van het meer onder den geurenden vogelkers en haalden de bewoners van Ahtola uit hun element. Snaterend vlogen de eenden over den blanken waterspiegel, en vele vielen door het moordend lood. Schoon was de lente op den Ilvesjärvi, en schoon was zij op de akkers en weiden. Kostelijk graan rijpte in warmen zonneschijn overdag en gedurende de milde nachten. De koude noordenwind deed zich ook dien zomer gevoelen, gevolgd door donkeren en ijzigen nacht. Maar de vorst lag diep begraven in het Sompio-moeras; wel spitste hij de ooren, doch hij was te krachteloos om zich op het groene gras te wreken. Nu groeide het koren op de akkers en het gras op de weiden den heelen lieven zomer lang, terwijl van tijd tot tijd een malsche regen den bodem drenkte. Bij prachtig weer werd het gras gemaaid en de rijpe rogge gesneden. Hoog als torens stonden de hooioppers op de Luhtaniitty en Sompio, vol waren de graanschuren bij het woonhuis. Die zomer gaf den rijksten oogst, en altijd dachten de broeders daaraan met vreugde en spraken van „den gouden zomer.”

Maar toen het koren geborgen was en het zaad opnieuw uitgezaaid, ondernamen de broeders een reis, welke ze langen tijd hadden voorbereid. Ze gingen naar den prost om zich door hem te laten overheeren. Hij ontving hen vaderlijk welwillend en alras bemerkte hij tot zijn groote vreugde, dat de broeders de leeskunst werkelijk meester waren; ja, enkelen hunner hadden het er zelfs zeer ver in gebracht. Van Lauri zeide hij, dat die het beste kon lezen van allen in de parochie Toukola. Verder bleek het hem, dat hun opvatting van de geloofsbelijdenis over het algemeen helder en goed was. Daarom hadden ze ook, toen ze een week later op een Zondagavond terugkeerden van het Avondmaal, ieder een eigen exemplaar van het Nieuwe Testament in de hand, — een geschenk van den prost als belooning voor hun vlijt en volharding. Teverden doch ernstig gestemd betraden ze hun huis, waar Tammisto-Kyösti gedurende die week op het vee gepast had en den

grond had aangeveegd en met berkenloof bestrooid. Nadat ze gegeten hadden en Kyösti vertrokken was, zetten ze zich om de tafel en begonnen den bijbel te bestudeeren. Diepe stilte heerschte in het vertrek.

Zoo verliep deze heerlijke zomer, de herfst brak aan, frisch en koel, gevolgd door den winter en door weer een voorspoedigen zomer. De volgende jaren brachten voorspoed en geluk op den Impivaara. Vlijt en arbeidzaamheid zijn de bron van alle geluk, en de broeders werkten hard. Al grooter werden de akkers, de schuren stonden tot den nok gevuld, in den stal hinnikten de paarden en glanzend vee bevolkte den veestal.

De oude eenoogige Valko leefde nog steeds, maar aan weerszijden van hem stond thans een sterk en goed gebouwd veulen. Het eene hadden ze gekocht van Tammisto, het andere van den ouden boer op Kuokkala. Met krachtige kiezen maalden de jonge dieren het versche gras dat het knisterde, en in kinderlijken overmoed plaagden ze soms den ouden baas in hun midden. Doch humeurig, met hangende ooren stond Valko tusschen hen, langzaam en met moeite zijn haver kauwend. Tien koeien bevolkten den veestal. Wanneer men de deur opende, zagen acht koeien je trouwhartig met onschuldige oogen aan, terwijl twee stieren hun plaats een weinig opzij hadden. De oudste hunner zal het volgend jaar zijn mannelijkheid moeten missen en het lot van den trekos deelachtig worden, de andere mag vrij blijven rondloopen. Zoo was het in de stallen op den Impivaara, waar Simeons handen het vlijtigst van alle arbeidden.

Spoedig na elkaar verrezzen rondom het erf op den Impivaara de bijgebouwen, die tot een groote hoeve behooren, daaronder ook een prachtig badhuis. De steenen oven in den hoek en de houten badstellige verdwenen uit het woonhuis, waar ze nu een schoorsteen bouwden als op andere boerderijen. In het voorste gedeelte van het woonvertrek, waar de grond vroeger onbedekt was, legden de broeders een vloer van gekloofde dennenstammen. Verder hakten ze in de muren drie groote ramen uit, ter vervanging van de oude lichtspelen. Wanneer je daardoor uitkeek naar het Zuiden, zag je akkers en daar beneden de Luhtaniitty-weide

en verder weg een nog grootere weide, het voormalige Sompio-moeras. Het pad naar de kerk en naar het oude Jukola liep dwars door de akkers en weiden en verder door het dichte dennenwoud, en vandaar langs den bergrug opwaarts naar den top van den Teerimäki, die in blauwige nevelen gehuld, sprookjesachtig schoon zich verhief. Naar het Westen zag je achter de akkers met mos begroeide rotsen, met hier en daar een lagen, maar levenskrachtigen den, in welks wiegende kroon de zon op menigen zomeravond haar gouden tintelend spel speelde. Maar door het noordelijke raam had men een somber uitzicht op den steilen bergwand van den Impivaara. Opende je daarentegen de zware deur, en keek je naar het Oosten en Noord-Oosten, dan zag je een steenigen lap gronds, bezaaid met boomstompen en vlak daaraan grenzend een moeras met een ruischend dennenwoud, uit welks schoot de zomerzon opsteeg naar den hemel. Zoo was de omgeving van den Impivaara, waar een flinke, groote boerderij bezig was te verrijzen. Al gauw verspreidde in de parochie zich het gerucht over de verandering, die met de broeders zoowel als met de Impivaaravlake plaatsgevonden had. In het eerst wilden de menschen het nauwelijks gelooven, maar het gerucht was hardnekkig en deed de broeders spoedig in aanzien stijgen. Zelf gingen ze zelden van huis. De oude Jukola-hoeve hadden ze niet terug willen zien vóór den dag, waarop deze weder hun eigendom zou zijn. Die gelofte hadden ze voor zichzelf afgelegd en steeds meden ze angstvallig den dierbaren grond.

Eindelijk brak de zomer aan van het tiende jaar, dat Jukola in vreemde handen was; dien herfst dus hadden de broeders het recht, in de ouderlijke woning terug te keeren. Het was Juni, een mooie, warme Zondag; heldere zonneschijn stroomde naar binnen door de open deur van de Impivaarahoeve en wierp een gouden schijnsel over den met berkenloof bestrooiden vloer. Zwijgend zaten Tuomas en Simeon bij de tafel in het Nieuwe Testament te lezen. Juhani, Timo en Eero liepen over de akkers en zagen vol blijdschap het werk van den goeden zomer. Lauri doorkruiste eenzaam het bosch en Aapo bracht Tammisto-Kyösti een bezoek. Blauw en hoog welfde de hemel zich boven het land, een

zwakke westenwind ruischte door de takken, de berken prijkten in glinsterenden sluier van jong, teer-groen blad, de vogelbes droeg een verblindend wit, schuimig bruidskleed en verspreidde in verren omtrek een zoeten, zwaren geur. Luchtig golfde het koren op de akkers, de aren glansden in de middagzon. Eindelijk keerden de broeders terug van hun wandeling. Aapo kwam thuis van zijn bezoek aan Tammisto en Lauri uit het bosch. Heimelijk glimlachend naderden ze hun gezellige woning, die hen met vreugde scheen te verwelkomen; op het zon-droge dak trilde de warmte als een doorzichtig zilveren weefsel. Met blijde harten en vroolijke gezichten traden ze binnen in het ruime, vriendelijke vertrek.

Toen ze gegeten hadden namen allen plaats, sommigen met een boek, anderen zich overgevend aan hun gedachten. Aapo zat met zijn pijp bij het westelijk raam, en het had er allen schijn van, dat hij zich bezig hield met een gewichtige kwestie. Ten laatste begon hij:

„Ik heb op Tammisto den leerlooier gesproken en we hebben zoo es over een en ander gepraat. Hij heeft een plaats als molenaar gekregen en hij is bereid Jukola reeds begin September aan ons af te staan. Ik heb hem alle hoop gegeven, dat het in orde komen zou.”

„Hoe gauwer hij vertrekt, hoe beter,” viel Tuomas uit. „Jukola is er onder hem niet op vooruitgegaan, eerder het omgekeerde en hij heeft nooit de huur betaald, nog niet één korrel graan.”

„De wet zou hem wel tot schadevergoeding veroordeelen, maar waar moet hij het vandaan halen? Pluk jij maar es veeren van een kikker!

„Nee, hij zal nooit aan zijn verplichtingen kunnen voldoen.”

„Misschien zou hij op den duur zijn schuld aan ons kunnen vereffenen door voor ons te werken, maar hij heeft een ziekelijke vrouw en een heelen troep kinders.”

„Laat den stumper loopen,” meende Juhani. „We moesten het hem maar kwijtschelden. Het ongeluk heeft hem gedurende deze tien jaren zwaar bezocht, dat valt niet te ontkennen. Maar al had hij nog zoo geboft en al was hij nog zoozeer een lieveling der goden geweest, dan nog was

hij niet de man om een boerderij te drijven. Daarvoor moet je een sterke, krachtige kerel zijn, en hij heeft niet meer fut in zich dan een ouwe want. Laat hem in vrede z'n geluk beproeven op den molen, maar laten wij den menschen toonen, hoe je van Jukola de mooiste hoeve uit de heele parochie maakt!"

"Het geeft je een heerlijk gevoel, een welverzorgde hoeve te bezitten, met vruchtbare akkers en malsche weiden en dat alles het werk van je eigen handen! — Drie van ons moeten hier blijven om voor de akkers en het vee te zorgen, de anderen moeten den grond van Jukola omploegen en in orde maken; maar wanneer er meer en zwaarder werk is, dan doen we het allen gezamenlijk, hier zoowel als op Jukola. Dan hebben we binnenkort twee welvarende, prachtige boerderijen en verder hebben we nog de twee hofsteden, die nu verhuurd zijn. Laten we hopen, dat alles zal gaan zooals wij het wenschen. En daaraan behoeven we niet te twifelen, wanneer we het verstand tot onze leidster nemen op ons levenspad."

"Zeker, Aapo, dat is zoo. Maar het hangt ook veel af van de vrouw en van de wijze, waarop zij de huishouding voert, of het zwoegen van den man in regen en zon rijkdom zal brengen dan wel armoede."

"Luister naar de woorden van Timo. Hij spreekt als iemand van ervaring. Ja, het is zooals je zegt. De vrouw brengt het gezin tot eer en welvaart, of zij sleurt het door den modder. Nu spreek ik niet van het geval, dat een zuiplap van een man in een oogenblik tijds het spaargeld van jaren verdoet. Daar helpt geen rijkdom aan, noch zuinigheid, zelfs al is de vrouw vlug als een hermelijn of leelijk als een oud bedelwif. Nee, ik denk nu aan een normaal boerenbedrijf met een gewonen slungel van een boer. Kijk, als dan de huisvrouw werkzaam is en zuinig, dan loopt het wel los; maar in een huis, waar de vrouw den boel verwaarloost en het geld over den balk gooit, daar gaat alles onherroepelijk kapot, ook al zou de man er tegen vechten met de kracht van tien vuisten. Wel kan het es gebeuren dat de boer, als hij in het dorp komt, te veel drinkt en in een vechtpartij verwickeld raakt, en daarvoor bestraft de wet hem dan ook. Maar dat soort schipbreuken moet men als kleine aderlatingen beschouwen.

Maar een vrouw, die haar huishouden verwaarloost, is als een lintwurm, als kanker, die alle krachten wegvreet, hetgeen uiteindelijk tot algeheel verval voert. Ik herinner me een geschiedenis, die ik van grootvader hoorde, van onzen altijd verstandigen, voorzichtigen en vooruitzienden grootvader. Er waren twee broers, beide flinke, brave kerels. Zij hadden gelijkwaardige hofsteden en beide waren ze getrouwd en hadden ze kinderen. De een was een welgesteld man, wiens rijkdom steeds toenam, de ander werd met den dag armer, tot verwondering van ieder, die er de reden niet van wist. Op een Zaterdagavond ging grootvader met de een of andere boodschap naar zijn beide zoons. Eerst ging hij naar den rijken boer, waar de vrouw juist boter gekarnd had en den kinderen hun boterham gaf. Vandaar trok hij naar den armen. En zie, diens vrouw smeerde de boterhammen minstens dubbel zoo dik. Nu begreep de oude hoe het kwam, dat het den een voor den wind ging, terwijl de ander steeds armer werd. Niet alleen dat de vrouw van den laatste het brood tweemaal zoo royaal smeerde, het was met alles zoo. Zij had een dubbel zoo groote hoeve noodig om hetzelfde te bereiken als haar schoonzuster. Dit zeide grootvader, die alom bekend was om zijn wijsheid. „Hij zal wel gelijk gehad hebben,” meende Juhani. „Een slechte, slordige huisvrouw is als de ratten, die alles opvreten en vernielen, ze is als een oude kous vol gaten, die in de modder ligt.”

„Laat dan het huwelijk voor ons de allerbelangrijkste schrede op den levensweg zijn, hetgeen trouwens voor de hand ligt,” zeide Aapo. „Een slechte vrouw is het ongeluk van den man, maar een goede en beminde vrouw is zijn geluk, zijn beste kameraad; zij is zijn eer, zij maakt zijn huis tot een tuin der vreugde en een oord van vrede. Voor zulk een vrouw moet hij dezelfde zorg hebben als voor zijn eigen oogen, zij is de grootste schat zijner ziel. Ik geloof ook, dat er minder slechte huwelijken zouden zijn, wanneer de man trachten wilde, de fouten van zijn jonge vrouw te verbeteren door vriendelijke woorden en door geduld, in plaats van haar standjes te geven en haar telkens de buurvrouwen als voorbeeld te stellen. — Of zijn eigen moeder, die in het graf rust. Ja, broeders, misschien hebben wij allen spoedig

een klein, lief vrouwtje naast ons, en kruipen er een troepje kinders om onze voeten; daarom is het maar niet zoo een opwelling, dat ik jullie dit alles gezegd heb, maar hoop ik, dat mijn woorden jullie tot diep in het hart mogen dringen."

"Goed gezegd, Aapo," prees Juhani. „Je hebt ons al menigen goeden raad gegeven. Met het hart en de tong van een vader heb je ons geleid in den nacht van de wildernis. Broeders, laten we Aapo danken, hij heeft een groot werk aan ons verricht."

„Nee nee, doe dat niet! Wat is dat voor onzin? Ja, nu staan wij hier, met vereende krachten hebben we gestreden en gewerkt, om uit het doornige struikgewas van het ongeluk te komen op effen, vrijen bodem. — Maar zie, het is mooi weer en stil, aanstonds gaat de zon onder en in den Ilvesjärvi schiet de paling pijlsnel door het water. Laten we onze fuiken uitzetten, dan hebben we morgen een rijkelijk ontbijt."

Ze gingen naar den Ilvesjärvi om de blank-glanzende paling te vangen, die juist nu in glinsterend spel langs den oever zwermde. Simeon en Timo bleven thuis om het vee te verzorgen, dat loeiend, met klingelende bellen, van de weide terugkeerde.

De anderen roeiden voort over den blanken spiegel van den Ilvesjärvi. Ze zetten hun fuiken uit in de klare diepte van het meer, langs het bochtige strand, terwijl het avondrood in het Westen als een purperen gloed in de kruinen der dennen rustte.